

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Легези Юлії
Олександрівни на дисертацію Голова Олексія Вікторовича на тему
«Адміністративно-процесуальне забезпечення реалізації права громадян на
безпечне для життя і здоров'я довкілля», поданої на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право» у
разовій спеціалізованій вченій раді**

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Тематика дисертаційного дослідження становить наразі актуальність, оскільки стосується поліпшення ситуації із забезпеченням права громадян на безпечне для життя і здоров'я, а це здоров'я та життя громадян у свою чергу найбільш значущі цінності для будь-якого цивілізованого суспільства та держави. Звісно, сучасна війна вносить свої корективи, оскільки росіяни геноцидальною практикою заморозки взимку громадян України, «шахедним терором» цивільного населення кожного дня створює ризики для життя і здоров'я українців, внаслідок бойових дій значна частина території України стала не придатною для життя через підриви дамб, мінування, артилерійських обстрілів та скидів контрольованих авіаційних бомб, але це вплив має людське походження, який зникне одразу після завершення війни, а вплив людської цивілізації, промисловості на природу є явищем системним й довготривалим, тому якщо на державному рівні не контролювати стан довкілля, який буде безпечним для життя і здоров'я, негативний вплив відчуватимуть теперішні й наступні покоління українців. Тому обрана Олексієм Головим проблематика є важливою для наукового висвітлення.

В науці адміністративного процесуального права, звісно, вже існують праці, присвячені адміністративно-процесуальному забезпеченню реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Ми можемо виділити дисертацію В. Гаращука «Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні» (2003); О. Лагоди «Адміністративна

процедура: теорія і практика застосування» (2007); А. Кишинського «Процесуальні засади перегляду постанов по справах про адміністративні правопорушення» (2012); О. Салманової «Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України» (2016); А. Шарая «Принципи адміністративно-процедурного права: питання теорії та практики» (2020); О. Панасюка «Адміністративно-деліктне право України: теоретичні питання розвитку та реформування» (2021); В. Залевського «Адміністративно-процесуальне регулювання у сфері земельних відносин» (2023); О. Маркової «Концептуальні основи правового регулювання адміністративної процедури: порівняльно-правовий аспект» (2023). Разом із тим, вони розглядають загальні процесуальні питання здійснення адміністративних юрисдикційних або неюрисдикційних проваджень, або певну вузьку окрему проблематику. \

Таким чином, наукове дослідження Голова Олексія Вікторовича на тему «Адміністративно-процесуальне забезпечення реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля» є вкрай актуальним, воно сприяє розвитку адміністративно-правової науки, заповнює прогалини у сфері нормативного врегулювання здійснення адміністративних проваджень у сфері забезпечення права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля та має практичний потенціал у контексті поліпшення діяльності адміністративних органів.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

У дисертації використано сукупність загальнофілософських та спеціально-юридичних методів наукового пізнання: порівняльно-правовий, статистичний, системно-структурний, структурно-функціональний, метод наукового аналізу та узагальнення, хронологічний тощо. Задля досягнення визначеної перед дисертаційним дослідженням мети і завдань, для обґрунтування сформульованих висновків використовувалися наступні методи: діалектичний метод, який застосовувався задля визначення теоретичних основ і нормотворчих положень у сфері юрисдикційних та неюрисдикційних проваджень

у сфері реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля та інших екологічних прав (підрозділи 1.1.–1.3.; 2.1.–2.3., 3.1.–3.2); систематизації – задля визначення мети, етапів положень у сфері юрисдикційних та неюрисдикційних проваджень у сфері реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля та інших екологічних прав (підрозділи 1.1, 1.3., 2.1.–2.3., 3.1, 3.2) та шляхів вдосконалення нормативно-правового забезпечення зазначених адміністративних проваджень (підрозділи 2.1.–2.3, 3.1.,3.2.); порівняльно-правовий – для порівняння зарубіжного та вітчизняного досвіду адміністративних проваджень щодо забезпечення екологічних прав громадян (підрозділ 1.3.); аналітичний – для обґрунтування необхідності внесення змін до чинного законодавства, норми якого регулюють процедури здійснення адміністративних проваджень щодо забезпечення екологічних прав громадян (підрозділи 1.1.–1.3., 2.1.–2.3., 3.1., 3.2, 3.3); аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо – для дослідження нормативно-правових актів, матеріалів аналітичного та статистичного характеру, концепцій і теорій, які стосуються проблематики теми дисертаційного дослідження (підрозділи 1.1.–1.3., 2.1.–2.3., 3.1–3.3.).

Таким чином ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій зумовлюється результативним використанням низки загальних і спеціальних методів пізнання.

Емпірична база дослідження складається з фундаментальних доктрин провідних дослідників теорії держави і права, адміністративного процесуального, кримінального права, державного управління й інших галузевих правових наук, зокрема і зарубіжних дослідників.

Мета роботи полягала у визначенні на основі аналізу чинного законодавства та узагальнення практики його застосування теоретичних засад, сутності, змісту та особливостей адміністративно-процесуального забезпечення реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля й на цій основі розроблення пропозицій щодо його удосконалення. Вдало сформовані мета і завдання дослідження дозволили дисертанту в логічній послідовності розкрити зміст роботи. Сформульовані в дисертації положення, узагальнення,

оцінки та висновки, рекомендації й пропозиції обґрунтовані дисертантом на підставі особистих досліджень у результаті опрацювання відповідних наукових та нормативно-правових джерел.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати дослідження можна використовувати для вдосконалення процесуальної діяльності адміністративних органів, також теоретичні напрацювання дисертанта можуть бути використані в науково-дослідній, законотворчій сферах та освітньому процесі.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має необхідний науково-теоретичний та прикладний рівень.

3. Наукова новизна положень, висновків, пропозицій дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації, науковими публікаціями здобувача дає підстави стверджувати, що його робота є вагомим сучасним теоретичним дослідженням адміністративно-процесуального забезпечення реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

У результаті здійсненого дослідження сформовано низку новітніх висновків, пропозицій та рекомендацій, зокрема:

– Охарактеризовано ознаки сервісних адміністративних проваджень саме у сфері забезпечення реалізації екологічних прав громадян (екологічні права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля забезпечуються у процесі адміністративного провадження із надання адміністративних послуг суб'єктам господарювання, фізичним та юридичним особам у вигляді дозволів на здійснення певної діяльності, що передбачає необхідність відповідності екологічним вимогам і стандартам, громадськість реалізовує своє екологічне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля на початкових стадіях сервісного адміністративного провадження, коли відбувається громадське обговорення та внесення пропозицій щодо ухвалення рішень про розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища тощо).

– удосконалено наукові напрацювання щодо специфічних ознак контрольно-наглядових проваджень адміністративних проваджень в сфері реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

– Дістало подальшого розвитку теоретичне напрацювання характеристик основних стадій юрисдикційних та неюрисдикційних проваджень в сфері реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля та інших екологічних прав.

Сформульовані здобувачем положення є такими, що характеризуються новизною у трьох її вимірах: «уперше», «удосконалено», «отримали подальшого розвитку».

4. Оформлення дисертації та автореферату дисертації

Оформлення дисертації відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт.

Структурно дослідження побудовано логічно, дотримано правила пропорційності, взаємовиключення і неперервності; розділи і підрозділи пов'язані між собою, що дозволило автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань, які стосуються адміністративно-процесуального забезпечення реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам. Водночас усі висновки, рекомендації та пропозиції мають конкретний характер і об'єднані провідною ідеєю теоретичного вдосконалення процесуальних аспектів здійснення адміністративних проваджень щодо забезпечення права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Завершають дисертацію підсумкові висновки, їх зміст відповідає попередньому матеріалу дисертації і має узагальнюваний характер.

5. Повнота викладу результатів в опублікованих працях

Основні положення і висновки дисертації викладені здобувачем в його трьох наукових статтях. Основні положення та результати роботи оприлюднено та обговорено на міжнародних науково-практичних конференціях.

6. Зауваження і дискусійні положення

Повністю усвідомлюючи достатній рівень виконання дисертаційного дослідження, слід зазначити, що не всі авторські тези, твердження і міркування сприймаються як логічний підсумок спостережень, які на достатньому рівні обґрунтовані з теоретичних позицій, здобутків юридичної практики і аналізу нормативного матеріалу. Деякі з них потребують додаткових роз'яснень і уточнень з огляду на сучасний стан та перспективи розвитку теорії адміністративного процесу і відповідної законодавчої бази. У зв'язку з цим є необхідність зупинитися на певних недоліках і зауваженнях стосовно дослідження, а також виділити дискусійні його положення.

1. У контексті підрозділу 1.3. «Адміністративно-процесуальне забезпечення реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля» доцільно було б приділити увагу проблемам адаптації міжнародних стандартів у національне законодавство таких країн, як, наприклад, Польща або країн Балтії.

2. У розділі 2.3. «Контрольно-наглядові адміністративні провадження в сфері реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля» потребує більшої уваги проблематика підстав для відкриття контрольно-наглядових адміністративних проваджень.

3. На нашу думку, необхідно приділити більшої уваги питанню не лише вирішення екологічних спорів у позасудовому порядку, тобто шляхом звернення до адміністративного органу (центрального органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування), але й у порядку адміністративного судочинства.

4. Автор у підрозділі 3.1. «Адміністративно-деліктні провадження як засіб забезпечення реалізації екологічних прав громадян» наводить слушно

специфічні риси проваджень у справах про адміністративні правопорушення у системі забезпечення реалізації екологічних прав громадян та наводить основні стадії такого провадження. Варто було приділити увагу специфічним ознакам кожної із окреслених у дослідженні стадій таких проваджень.

5. Автор у розділі 1.1. «Право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля як предмет адміністративно-процесуального забезпечення» здійснює ряд важливих понятійно-категоріальних висновків та пропозицій, разом із тим необхідно окреслити роль та місце права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля серед інших екологічних прав громадян.

Водночас перелічені спірні положення і недоліки не можуть бути перешкодою для позитивного оцінювання роботи загалом, оскільки свідчать про особисту позицію автора та складність проблеми, яку він успішно вирішив у своїй роботі.

7. Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Голова Олексія Вікторовича на тему «Адміністративно-процесуальне забезпечення реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених формальних вимог.

Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного процесуального права. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною науковою працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що дисертаційне дослідження Голова Олексія Вікторовича на тему «Адміністративно-процесуальне забезпечення реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я

довкілля» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням та має

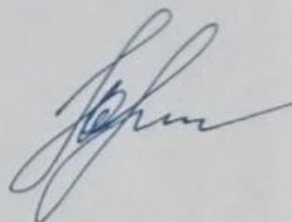
високий науково-теоретичний та прикладний рівень, а її автор Голов Олексій Вікторович заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент –

професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права
Національного технічного університету

«Дніпровська політехніка»

доктор юридичних наук, професор

 Ю.О. Лерега

